

КОНЪЮНКТУРАЛЫҚ ШОЛУ

Экономиканың нақты секторындағы кәсіпорындарға
жүргізілген пікіртерім нәтижесі

2025 жылғы IV тоқсан

Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің
Ақша-кредит саясаты департаменті

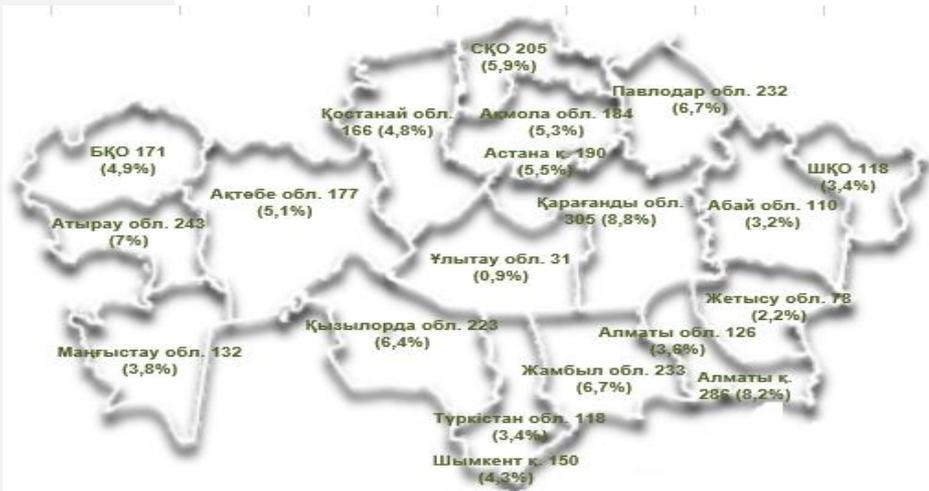

МАЗМҰНЫ

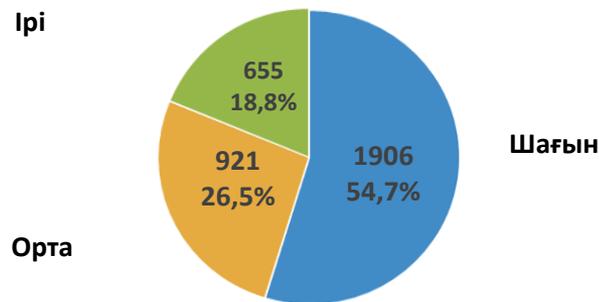
- I. Мониторингке қатысушылар құрамының динамикасы (3-бет)
- II. Дайын өнімге сұраныс динамикасы (4-бет)
- III. Нақты секторда бағаның өзгеруі (5-бет)
- IV. Өндіріс көлемі (6-бет)
- V. Баланс құрылымы: активтер (7-бет)
- VI. Баланс құрылымы: пассивтер (8-бет)
- VII. Инвестициялық белсенділік (9-бет)
- VIII. Айналым қаражатын қаржыландыру көздері (10-бет)
- IX. Бизнес жүргізудегі кедергілер (11-бет)
- X. Қаржы-экономикалық көрсеткіштердің өзгеруі (12-бет)
- XI. Кәсіпорындардың қаржылық жағдайын бағалау (13 - 14-бет)
- XII. Банк жүйесінің экономиканың нақты секторына әсері (15 – 17-бет)
- XIII. Кәсіпорындардың сыртқы экономикалық қызметі (18-бет)
- XIV. Валюта бағамы өзгеруінің әсері (19-бет)
- XV. Композиттік озыңқы индикатор (20-бет)
- XVI. Әдіснамалық түсіндірме (21-бет)

МОНИТОРИНГКЕ ҚАТЫСУШЫЛАР ҚҰРАМЫНЫҢ ДИНАМИКАСЫ

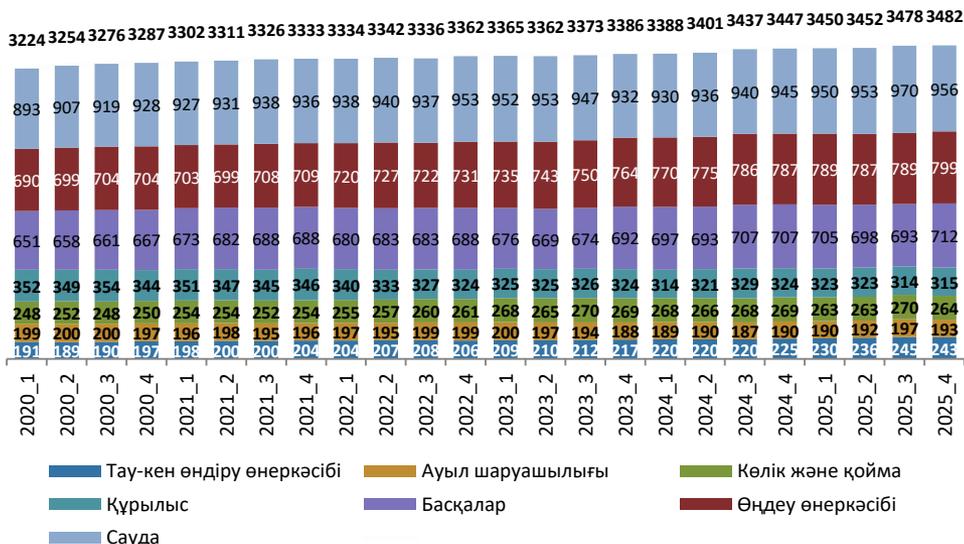
2025 жылғы 4-тоқсандағы іріктеменің өңірлік құрамы

Мониторингке қатысушылардың өлшем құрамы

Мониторингке қатысушылардың салалық құрамы

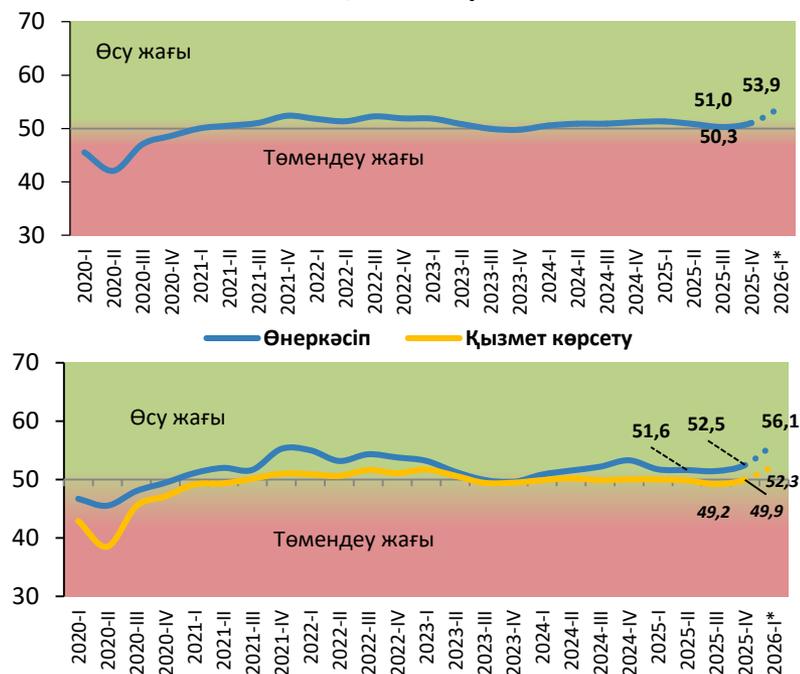

2025 жылғы 4-тоқсанда респонденттер саны өткен тоқсанмен салыстырғанда 4 кәсіпорынға ұлғайып, **3482** болды.

Дайын өнімге сұраныс, ДИ

	2023				2024				2025				2026
	1-т.	2-т.	3-т.	4-т.	1-т.	2-т.	3-т.	4-т.	1-т.	2-т.	3-т.	4-т.	1-т.*
Кәсіпорындардың жауабы %													
Ұлғаюы	17,0	22,5	21,6	20,2	14,1	21,1	21,6	21,4	16,0	21,8	20,6	20,0	13,0
Шамамен өзгеріссіз	54,5	55,7	57,3	56,4	58,8	58,9	59,5	56,5	56,7	56,5	58,4	57,4	42,2
Төмендеуі	23,9	17,5	17,0	19,2	22,7	15,9	15,2	17,7	22,6	16,7	15,6	16,9	14,7
Білмеймін	4,6	4,3	4,1	4,2	4,3	4,2	3,8	4,4	4,8	5,0	5,4	5,7	30,2
Диффузиялық индекс = 1-жол+0,5*(р2-жол+4-жол)	46,5	52,5	52,3	50,5	45,7	52,6	53,2	51,8	46,7	52,5	52,5	51,6	49,1
ДИ, маусымдық өзгерістерді қоспағанда	51,9	50,8	49,9	49,6	50,7	50,9	50,8	51,0	51,6	50,8	50,3	51,0	53,9

Нақты сектор

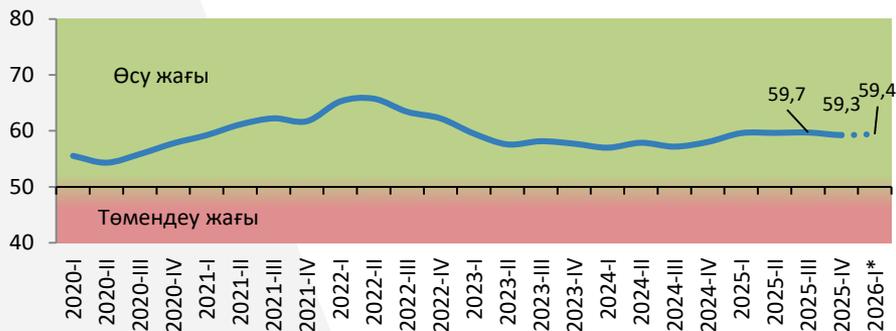

2025 жылғы 4-тоқсанда дайын өнімге сұраныс жақсарды. Диффузиялық индекс (бұдан әрі – ДИ) 51,0% болды. Көрсеткіштің жеделдеуі өндірісте (ДИ – 52,5) және қызмет көрсету секторында (ДИ – 49,9) төмендеуі байқалды.

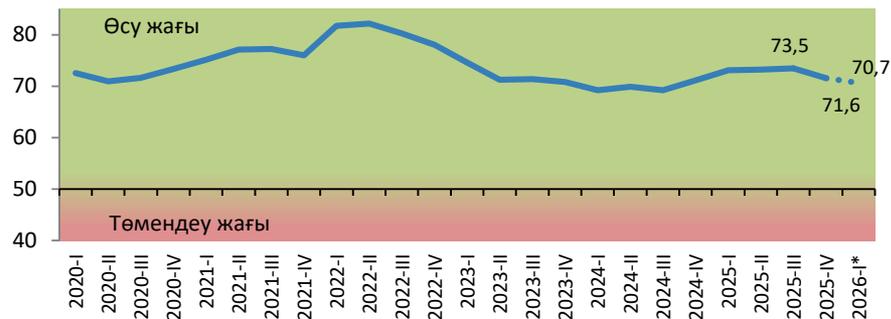
Кәсіпорындардың күтулері бойынша 2026 жылғы 1-тоқсанда нақты секторда, өндіріс пен қызмет көрсетуде сұраныстың өсу қарқыны жеделдейді (ДИ=56,1 және ДИ=52,3), экономика бойынша сұраныстың ДИ – 53,9 болады.

НАҚТЫ СЕКТОРДА БАҒАНЫҢ ӨЗГЕРУІ

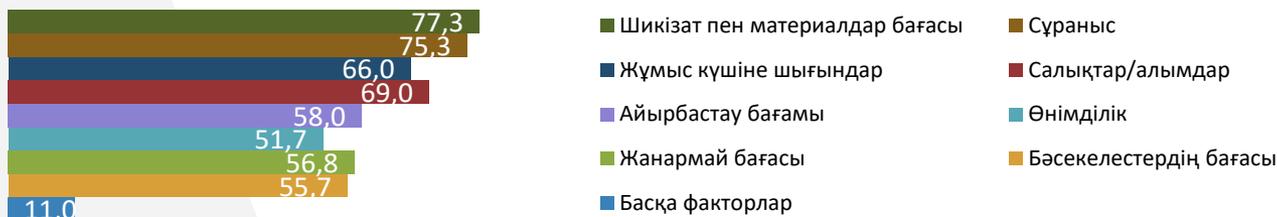
Дайын өнімнің бағасы, ДИ*

Шикізат пен материалдар бағасы, ДИ*

Баға белгілеу факторларының маңыздылығын бағалау, жауаптар %-бен

2025 жылғы 4-тоқсанда жалпы экономика бойынша кәсіпорындардың дайын өнімі (ДИ 59,3 болды) бағасының өсу қарқыны шамалы төмендеп, шикізат пен материалдар бағасында баяулады (ДИ – 71,6). Кәсіпорындардың басым бөлігі үшін дайын өнімге баға белгілеу кезінде шикізат пен материалдар бағасы (кәсіпорындардың 77,3%-ы үшін) және сұраныс (75,3%) мейлінше маңызды фактор болып саналады.

2026 жылғы 1-тоқсанда кәсіпорындар шикізат пен материалдар бағасының өсу қарқыны бәсеңдейді (ДИ = 70,7), дайын өнім (ДИ = 59,4) бағасының өсу қарқыны аздап жеделдейді деп күтуде.

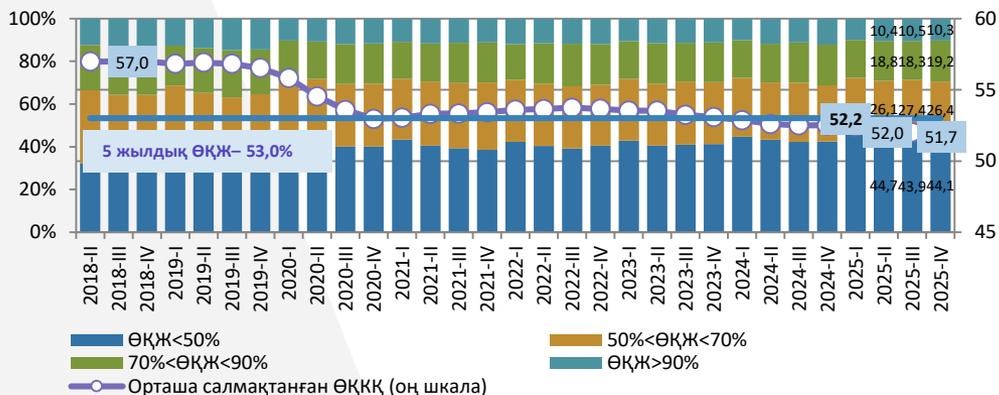
* ДИ 50 деңгейінен қанша жоғары (төмен) болса, көрсеткіштің өсу (құлдырау) қарқыны сонша жоғары (төмен), ДИ=50 деңгейі өзгерістің жоқ екенін көрсетеді

** Графиктерде кәсіпорындардың 2026 жылғы 1-тоқсанда параметрдің өзгеруі бойынша күтулері келтірілген

ӨНДІРІС КӨЛЕМІ

Өндірістік қуат жүктемесі

(кәсіпорындар үлесі %)

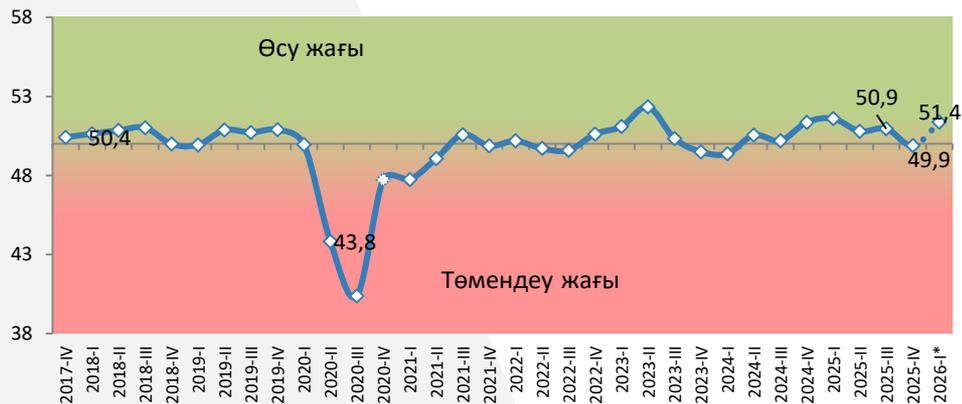

2025 жылғы 4-тоқсанда кәсіпорындардың өндірістік қуатының жүктемесі (ӨҚЖ) 2025 жылғы 3-тоқсандағы деңгейден аздап төмен қалыптасты. ӨҚЖ орташа алынған* деңгейі – **51,7%**.

2025 жылғы 4-тоқсанда дайын өнімді (жұмыс, қызмет) өндіру көлемі төмендеді. ДИ **49,9** болды.

2026 жылғы 1-тоқсанда кәсіпорындар өндіріс көлемі өседі деп күтеді. Күтулер бойынша ДИ **51,4** болды.

Өндіріс көлеміндегі өзгерістің ДИ, ДИ**

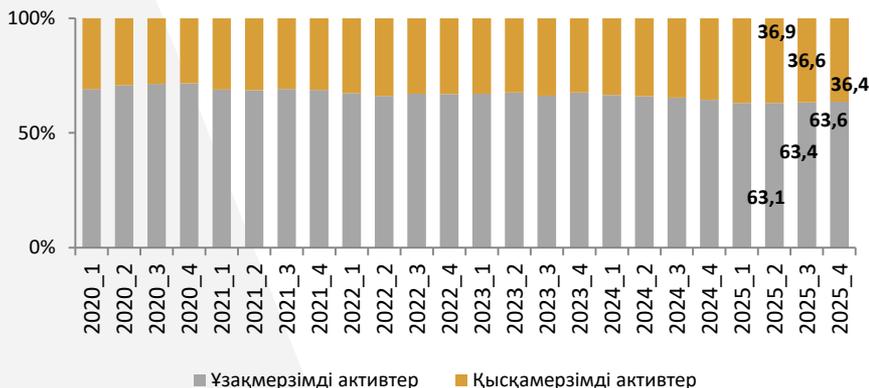
*Орташа арифметикалық мөлшерлеу – бұл кәсіпорындар үлесі бойынша мөлшерленген аралықтың орташа мәні.

** ДИ 50 деңгейінен қанша жоғары (төмен) болса, көрсеткіштің өсу (құлдырау) қарқыны сонша жоғары (төмен), ДИ=50 деңгейі өзгерістің жоқ екендігін көрсетеді

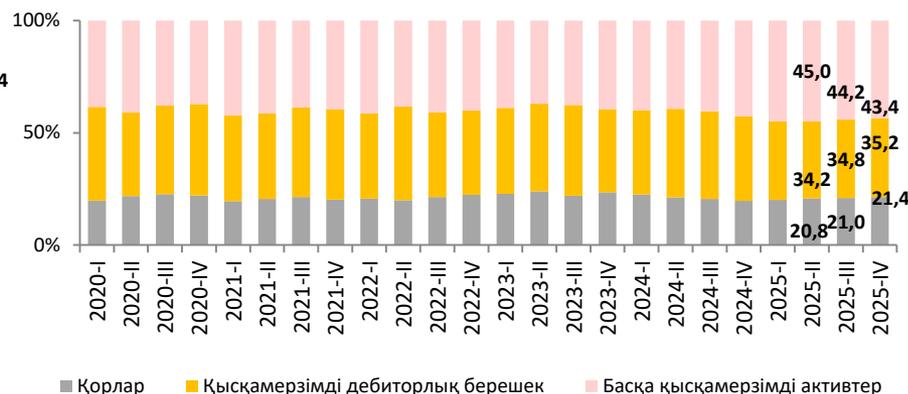
***Диagramмада берілген ӨҚЖ және «ДИ өндіріс көлемінің өзгеруі» маусымдық факторды қоспай ұсынылды

БАЛАНС ҚҰРЫЛЫМЫ: АКТИВТЕР

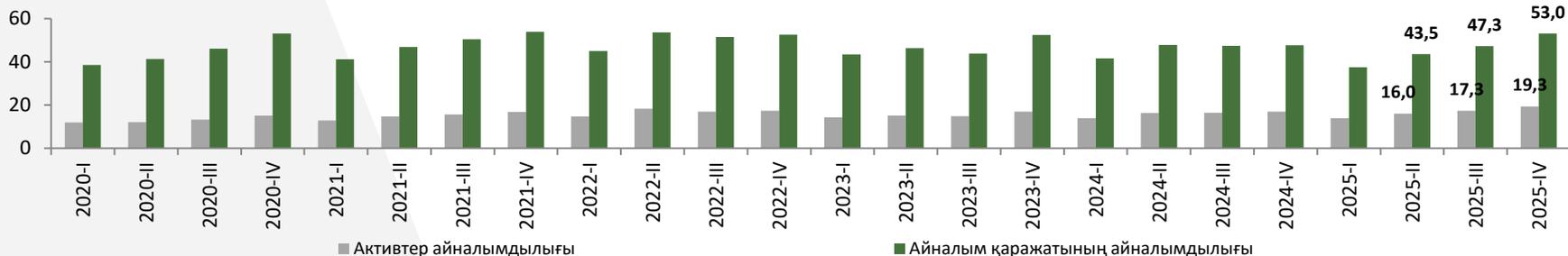
Активтер құрылымы

Қысқа мерзімді активтер құрылымы

Активтер айналымдылығының көрсеткіші

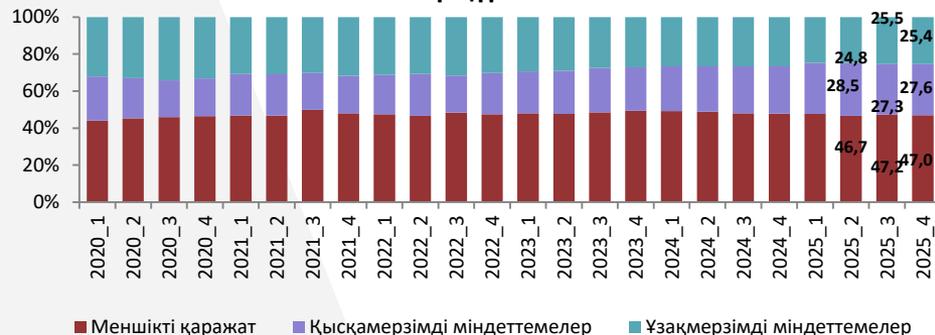

2025 жылғы 4-тоқсанда экономиканың нақты секторындағы компаниялар активтерінің құрылымында қысқа мерзімді активтердің үлесі 36,4%-ға дейін төмендеді, ал ұзақ мерзімді активтердің үлесі 63,6%-ға дейін ұлғайды (2025 жылғы 3-тоқсанда – тиісінше 36,6% және 63,4%). Активтердің айналымдылығы* **19,3%**-ға, айналым қаражатының айналымдылығы** **53,3%**-ға дейін артты.

Қысқа мерзімді активтердің құрылымында өткен тоқсанда дебиторлық берешектің үлесі **35,2%**-ға дейін ұлғайды (2025 жылғы 3-тоқсанда – 34,8%), ал қорлардың үлесі 21,4% деңгейіне дейін аздап ұлғайды (2025 жылғы 3-тоқсанда 21,0%).

БАЛАНС ҚҰРЫЛЫМЫ: ПАССИВТЕР

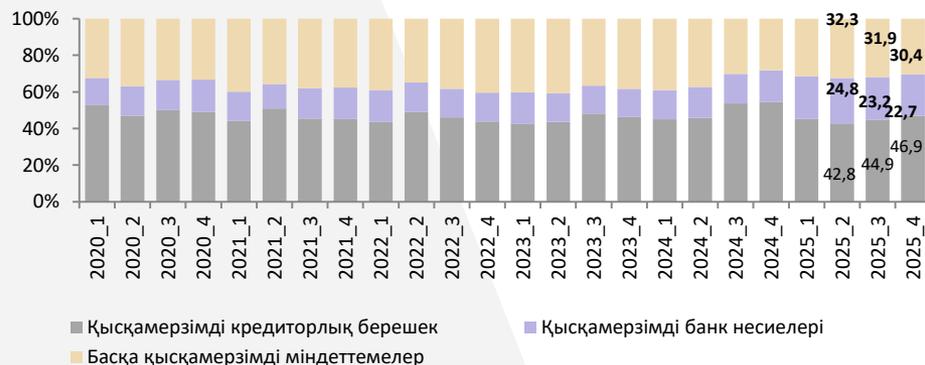
Пассивтер құрылымы

Uzaq merzimdi mindettemeler qurilymy

Qysqa merzimdi mindettemeler qurilymy

Merzimi otken bereshеgi bar kәsiporyndardың үlesі

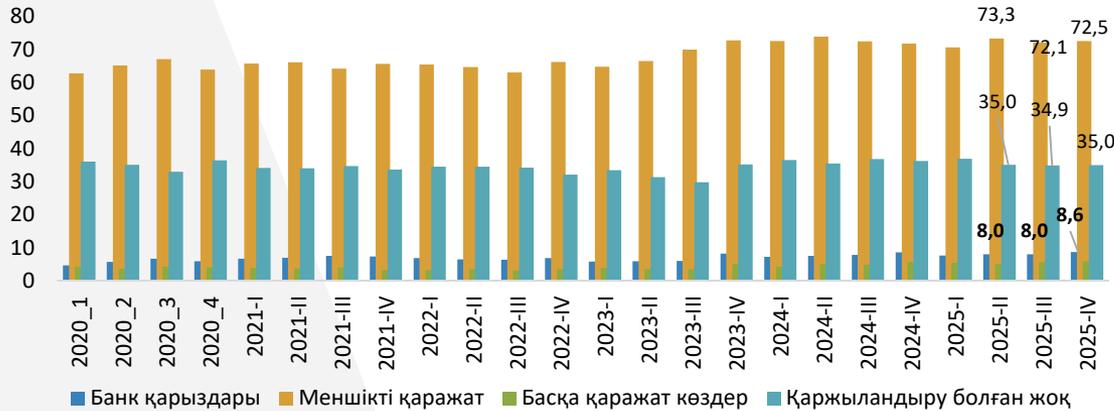

2025 жылғы 4-тоқсанда пассивтер құрылымында қысқа мерзімді міндеттемелер үлесі **27,6%**-ға дейін ұлғаюы және ұзақ мерзімді міндеттемелер үлесінің **25,4%**-ға дейін төмендеуі байқалады, меншікті капитал **47,0%**-ға дейін төмендеді. Қысқа мерзімді міндеттемелер құрылымында қысқа мерзімді кредиторлық берешектің үлесі 2025 жылғы 3-тоқсандағы 44,9%-дан 2025 жылғы 4-тоқсанда 46,9%-ға дейін артты.

Балансында мерзімі өткен берешегі бар кәсіпорындардың үлесі шамалы өсті: балансында мерзімі өткен дебиторлық берешегі бар кәсіпорындардың үлесі – **24,6%**-ға дейін, кредиторлық берешегі бар кәсіпорындардың үлесі – **20,3%**-ға дейін, банктердің қарыздары бойынша мерзімі өткен берешегі бар кәсіпорындардың үлесі – **4,5%**-ға дейін.

ИНВЕСТИЦИЯЛЫҚ БЕЛСЕНДІЛІК

Негізгі қаражатты қаржыландыру көздері

Кәсіпорындардың көбі негізгі және айналым қаражатын қаржыландыру үшін меншікті қаражатын (тиісінше 72,5% және 89,9%) пайдаланады.

Бұл ретте, негізгі қаражат пен айналым қаражатын банктердің қарыздары есебінен қаржыландырған кәсіпорындардың үлесі тиісінше 8,6% және 19,1% дейін ұлғайды.

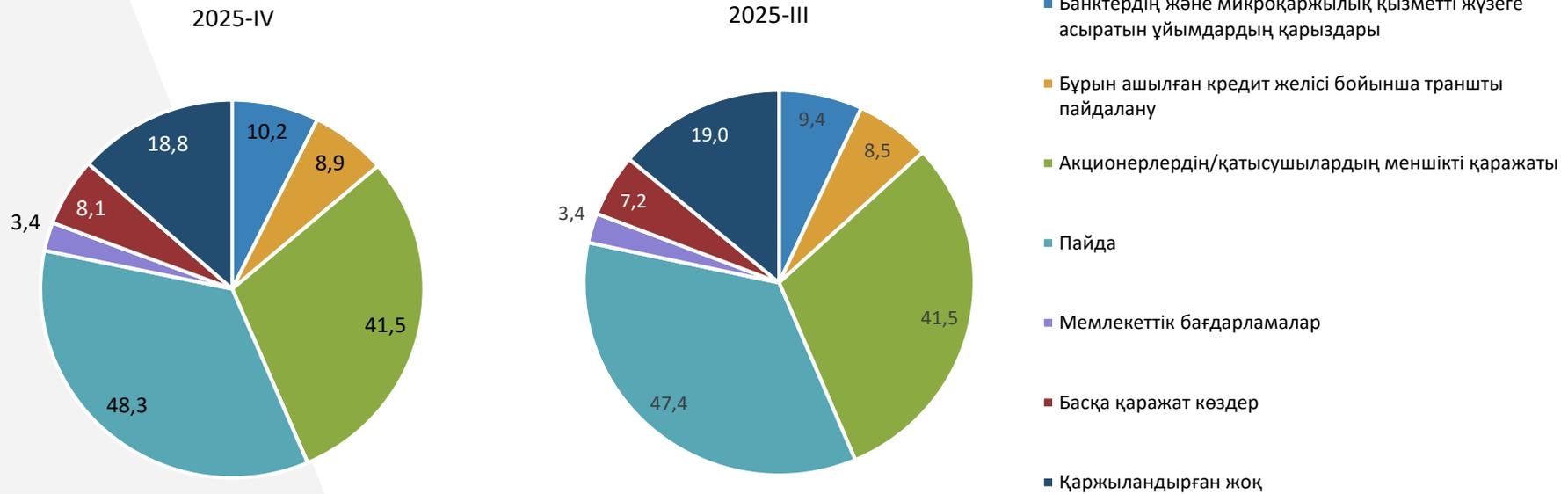
Негізгі және айналым қаражатын қаржыландыруды жүзеге асырмаған кәсіпорындардың үлесі тиісінше 35,0% және 18,8% дейін құрады.

Айналым қаражатын қаржыландыру көздері

АЙНАЛЫМ ҚАРАЖАТЫН ҚАРЖЫЛАНДЫРУ КӨЗДЕРІ

Айналым қаражатын қаржыландыру көздері

Айналым қаражатын қаржыландыру үшін кәсіпорындардың көбі (**89,9%**) меншікті қаражатын пайдаланды, оның **48,3%-ы** пайданы және **41,5%-ы** акционерлердің/қатысушылардың меншікті қаражатын құрады. Осы мақсаттағы қарыздарды кәсіпорындардың **19,1%-ы** пайдаланды (оның 8,9%-ы бұрын ашылған кредит желісі бойынша траншты, 10,2%-ы банктердегі және микроқаржылық қызметті жүзеге асыратын ұйымдардағы қарыздарды пайдаланды).

Графикте көрсетілгеннен басқа өзге қаржыландыру көздері арасында кәсіпорындар сатып алушылардан аванстарды, қаржылай көмекті, топ ішіндегі (негізгі компания мен филиалдар арасындағы) қарыздарды және субсидияларды көрсетеді.

Кедергілерді атаған кәсіпорындардың үлесі

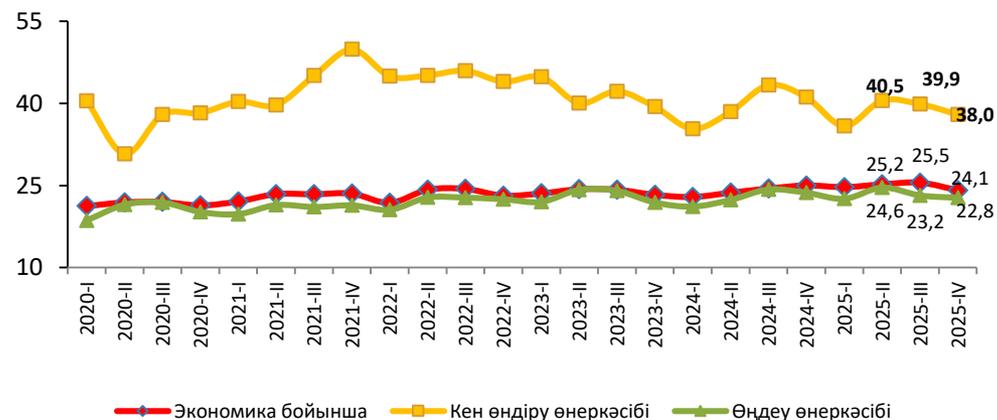
2025 жылғы 4-тоқсанда жүргізілген пікіртерімдердің нәтижесі бойынша кәсіпорындардың 36,9%-ы үшін реттеушілік кедергілер - салық жүктемесінің деңгейі және бәсекелестік деңгейі (32,7% үшін) бизнес жүргізудегі негізгі кедергі саналады (2025 жылғы 3-тоқсанда мұндай кәсіпорындардың үлесі тиісінше 32,4% және 30,9 % болды).

Кәсіпорындар үшін білікті кадрлардың жетіспеушілігі және сатып алушыларды іздестіру (26,9%), лицензия/рұқсатнама алу қиындығы (21,1%) және дебиторлық берешекті қайтару (16,2%) сияқты факторлар маңызды саналады, бұл ретте қаржыландыруға қол жеткізу (14,7%) маңыздылығы 7-орында тұр, өндірістің төмен рентабельділігі (14,3%).

2025 жылғы 4-тоқсанда тау-кен өндіру өнеркәсібі кәсіпорындарының орташа* сату рентабельділігі** төмендеп, **38,0%-ды** құрады. Өңдеу өнеркәсібіндегі көрсеткіш 22,8% болды. Жалпы экономика бойынша орташа сату рентабельділігі **24,1%-ға** дейін төмендеді.

Жылды пайдамен жабуды жоспарлап отырған кәсіпорындардың үлесі **46,7%** болды, кәсіпорындардың **14,0%-ы** жыл шығынмен аяқталады деп есептейді. Бұл ретте пікіртерімге қатысқан кәсіпорындардың **13,2%-ы** жылды теңгерімді бюджетпен (пайдасыз және шығынсыз) жабуды ойлайды, қалған **26,0%-ы** кәсіпорынның жыл соңындағы қаржылық жағдайына баға бере алмады.

Сату рентабельділігі*, %-бен

Қаржы жылын пайдамен/шығынмен жабуды жоспарлап отырған кәсіпорындардың үлесі, %

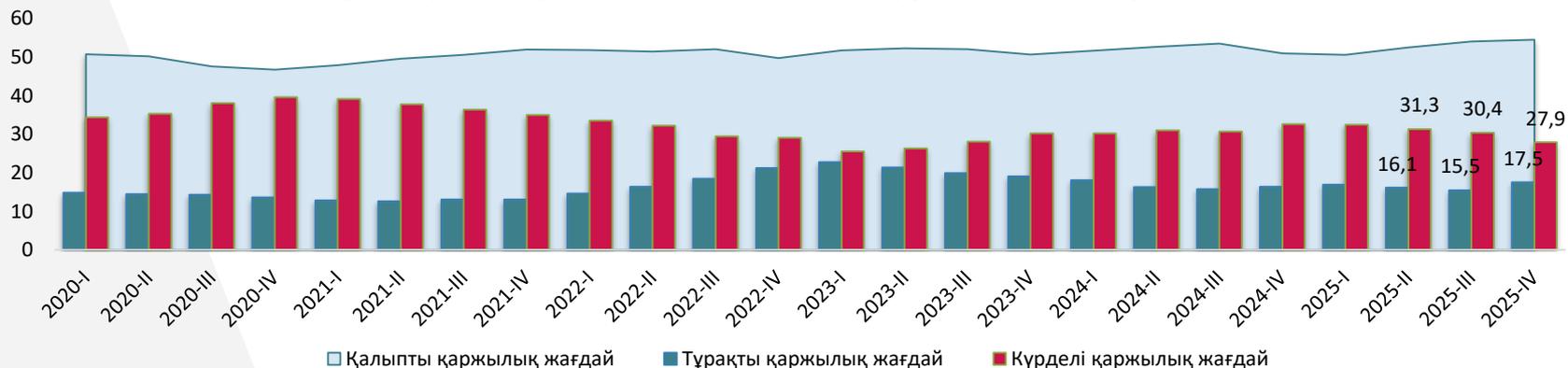

* ** Медианалық мәндері берілген, себебі орташа арифметикалық мәндерге қарағанда оларға экстремалды шығарындылардың әсері аз болады

** Пайыздарды, салықтарды және амортизацияны төлеу бойынша шығыс шегерілгенге дейінгі сату рентабельділігі көрсетілген

КӘСІПОРЫНДАРДЫҢ ҚАРЖЫЛЫҚ ЖАҒДАЙЫН БАҒАЛАУ

Кәсіпорындардың қаржылық жағдайының өзгеру динамикасы*, үлесі %-бен

2025 жылғы 4-тоқсанда кәсіпорындарды көлемі бойынша, сенімділік дәрежесі бойынша бөлу, үлесі %-бен

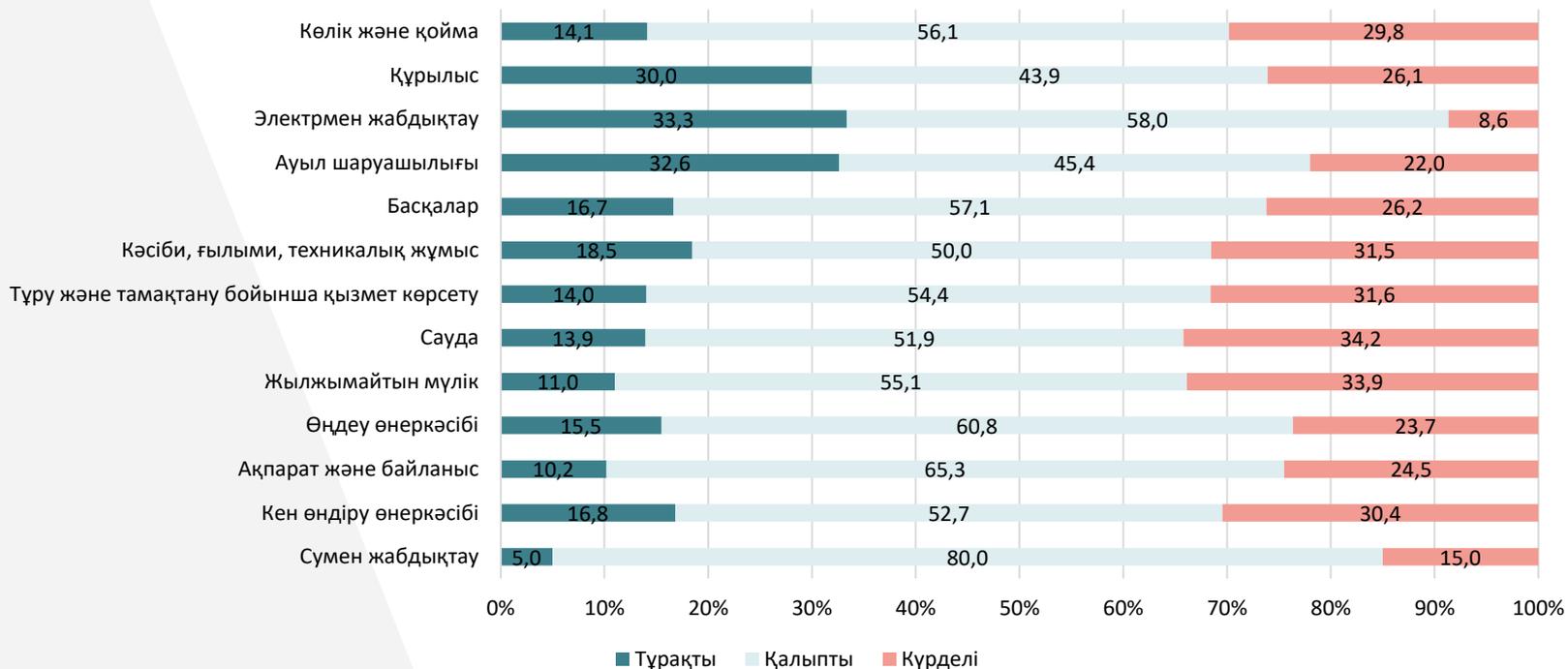

► Кәсіпорындардың қаржылық коэффициенттерін бағалауға негізделген дискриминанттық талдау нәтижелері бойынша 2025 жылғы 4-тоқсанда қаржылық жағдайы күрделі кәсіпорындардың үлесі **27,9%-ға** төмендеді және орнықты кәсіпорындардың үлесі **17,5%-ға** дейін ұлғайды.

► Егер көлемі жағынан қарайтын болсақ, орта (19,1%) және ірі (18,2%) кәсіпорындарға қарағанда шағын кәсіпорындар арасындағы қаржылық жағдайы күрделі кәсіпорындардың үлесі едәуір жоғары (**34,3%**).

КӘСІПОРЫНДАРДЫҢ ҚАРЖЫЛЫҚ ЖАҒДАЙЫН БАҒАЛАУ

2025 жылғы 4-тоқсанда кәсіпорындарды қызмет түрлері бойынша сенімділік дәрежесі бойынша бөлу*, үлесі %-бен

2025 жылғы 4-тоқсанда барлық салада кәсіпорындардың басым көпшілігінің қаржылық жағдайы орнықты немесе қалыпты болды. Электрмен жабдықтау саласындағы орнықты кәсіпорындардың үлесі басқа салаларға қарағанда көбірек (**33,3%**), ал саудада және жылжымайтын мүлікпен операцияларда басқаларға қарағанда қаржылық жағдайы күрделі кәсіпорындардың үлесі жоғары (тиісінше **33,9%** және **(34,2%)** болды. Сүмен жабдықтау саласы ең тұрақты сала болып табылады, мұнда қаржылық жағдайы қалыпты кәсіпорындардың үлесі басқалардан едәуір жоғары (**80,0%**).

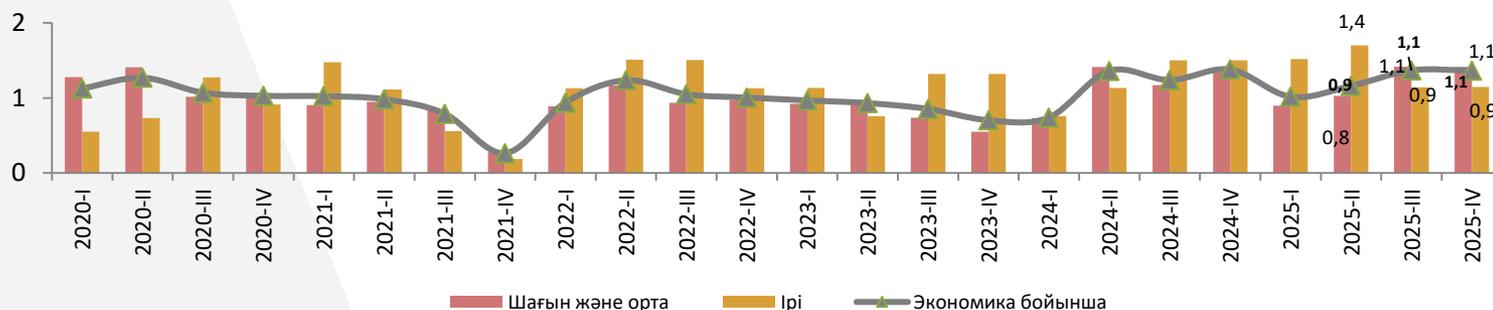
* Мониторингке 3 жыл бойы тұрақты қатысқан кәсіпорындар

Кредитке сұраныс

Банктердің кәсіпорындардың кредит алуға берген өтініштерін қарауы

Кредит алуға өтініш берген, бірақ алмаған кәсіпорындар, үлесі %-бен

2025 жылғы 4-тоқсанда кредит алуға өтініш берген кәсіпорындардың үлесі 2025 жылғы 3-тоқсанмен салыстырғанда өсті, пікіртерімге қатысқан кәсіпорындардың **20,9%-ы** кредит алу үшін банкке жүгінді (2025 жылғы 3-тоқсанда 19,1%), кәсіпорындардың 19,8%-ы (немесе кредит алуға өтініш берген кәсіпорындар санының 94,7%-ы) кредит алды. Кредит беруден бас тарту үлесі пікіртерімге қатысушылардың жалпы санынан 1,1%-ды (кредит алу үшін өтініш бергендер санынан 5,3%-ды) құрады.

БАНК ЖҮЙЕСІНІҢ НАҚТЫ СЕКТОРҒА ЫҚПАЛЫ

Кәсіпорындарды бағалау бойынша борыштық жүктеме*, в %

Борыштық жүктеме*	1%-20%	21%-30%	31%-40%	41%-50%	51%-60%	61%-70%	71%-80%	81%-дан жоғары	Борыш жоқ
Кәсіпорындар үлесі, %	17,0	11,5	6,9	5,9	3,7	1,8	1,1	2,1	50,1

Орта өлшемді кредит жүктемесі, %

Өткен тоқсанда қарыз тарту мақсаты, %-бен

2025 жылғы 4-тоқсанда пікіртерімге қатысқан кәсіпорындардың 50,1% -ында **борыш жоқ**. Кәсіпорындардың көбінде (17,0%) борыштық жүктеме* 20% шегінде. Борыштық жүктеменің орташа арифметикалық өлшемді** мәні **15,5%**-ды құрайды.

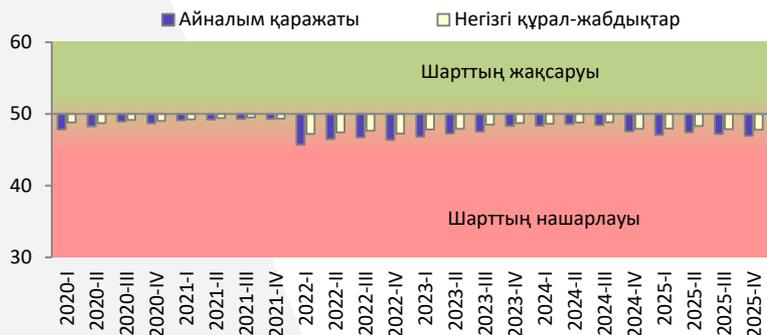
Кәсіпорындардың басым бөлігі (**77,4%**) айналым қаражатын қаржыландыру үшін (материалдарды, шикізатты, жартылай фабрикаттарды және т.б. сатып алу), 12,3%-ы – негізгі құрал-жабдықтарды сатып алу үшін (ғимараттарды, құрылыстарды, көлік құралдарын, жабдықтарды сатып алу және т.б.) кредит тартты. Бизнесті кеңейтуге және қайта қаржыландыруға 3,9% және 2,1% қарыз тартты.

*Ай сайынғы төлем/ Өнімді өткізуден түскен кіріс

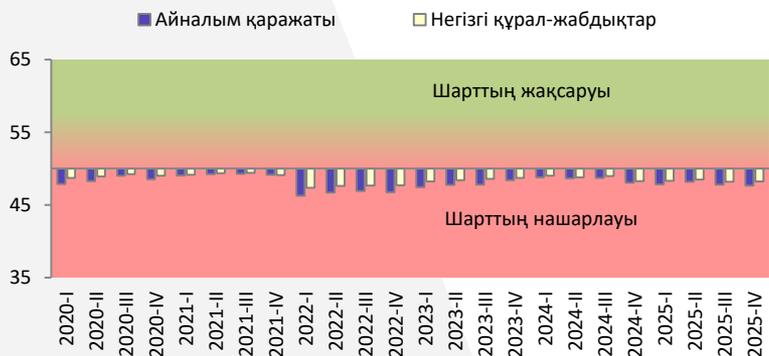
** Арифметикалық орташа өлшем – бұл кәсіпорындардың үлесі бойынша өлшемді аралықтың орташа мәні.

БАНК ЖҮЙЕСІНІҢ НАҚТЫ СЕКТОРҒА ЫҚПАЛЫ

Баға шарттары

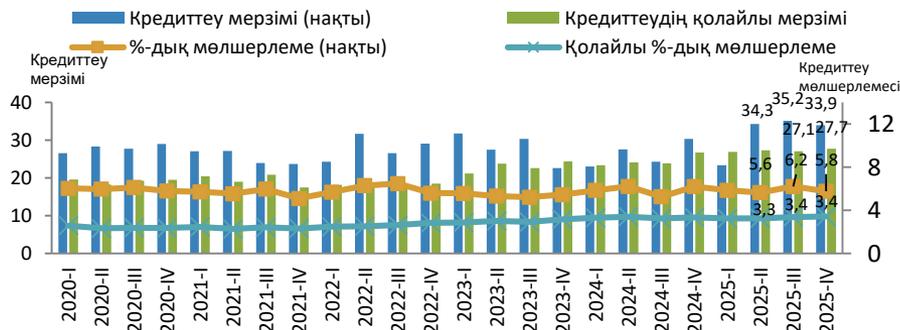
Бағаға қатысты емес шарттар

Теңгемен берілетін кредиттер бойынша мерзімдер мен мөлшерлемелер

Шетел валютасымен берілетін кредиттер бойынша мерзімдер мен мөлшерлемелер

2025 жылғы 4-тоқсанда кәсіпорындарды кредиттеудің баға (кредит бойынша мөлшерлемелер деңгейі, қосымша комиссиялар мөлшері) және бағаға қатысты емес (кредиттің ең жоғары мөлшері мен мерзімі, қарыз алушының қаржылық жағдайына қойылатын талаптар, қамтамасыз етуге қойылатын талаптар) шарттарына қатысты бағалау нашарлады, әлі де теріс аймақта қалып отыр.

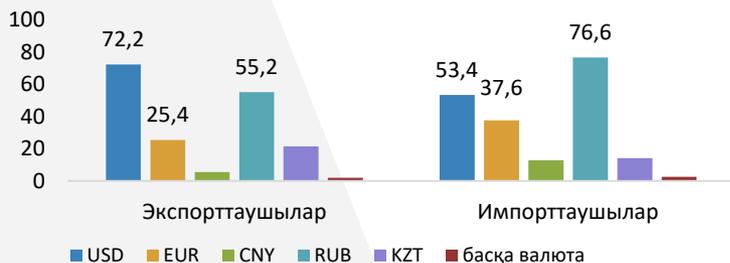
Мониторингке қатысушылар алған кредиттер бойынша орташа пайыздық мөлшерлемелер теңгемен 17,9%-ды және шетел валютасымен 5,8%-ды құрады (өткен тоқсанда тиісінше 17,8% және 6,2%). Кәсіпорындардың пікірі бойынша, олар үшін теңгемен берілетін кредиттер бойынша қолайлы пайыздық мөлшерлеме 7,5%-ды, ал шетел валютасымен берілетін кредиттер бойынша – 3,4%-ды құрайды.

КӘСІПОРЫНДАРДЫҢ СЫРТҚЫ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ҚЫЗМЕТІ (СЭҚ)

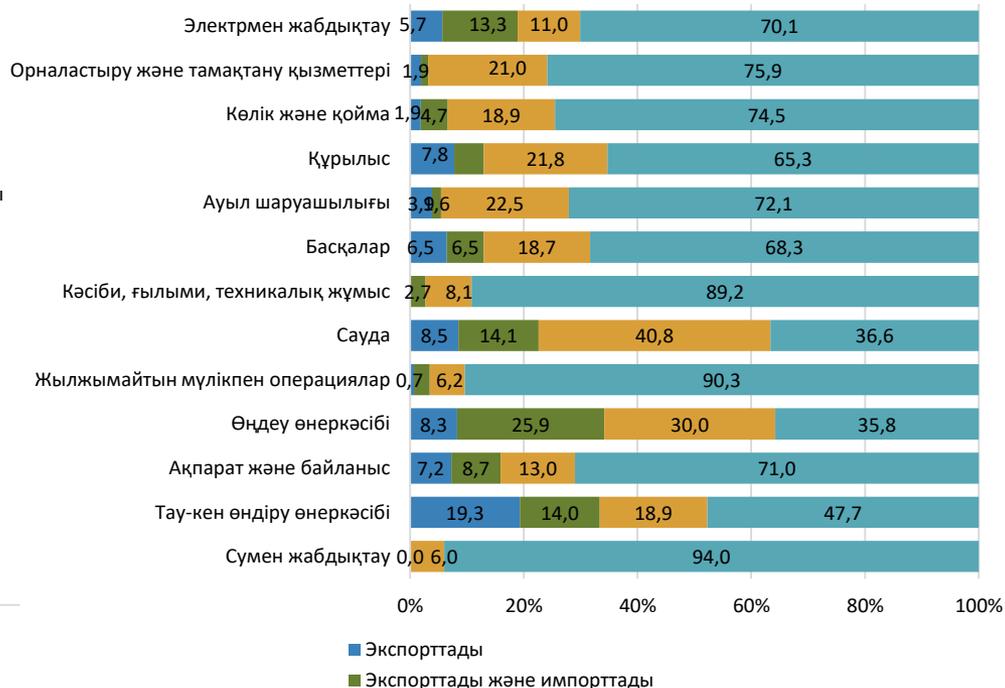
Өткен тоқсанда СЭҚ жүзеге асыру, кәсіпорындар үлесі %-бен

Есеп айырысуда валютаны пайдалану, кәсіпорындар үлесі %-бен

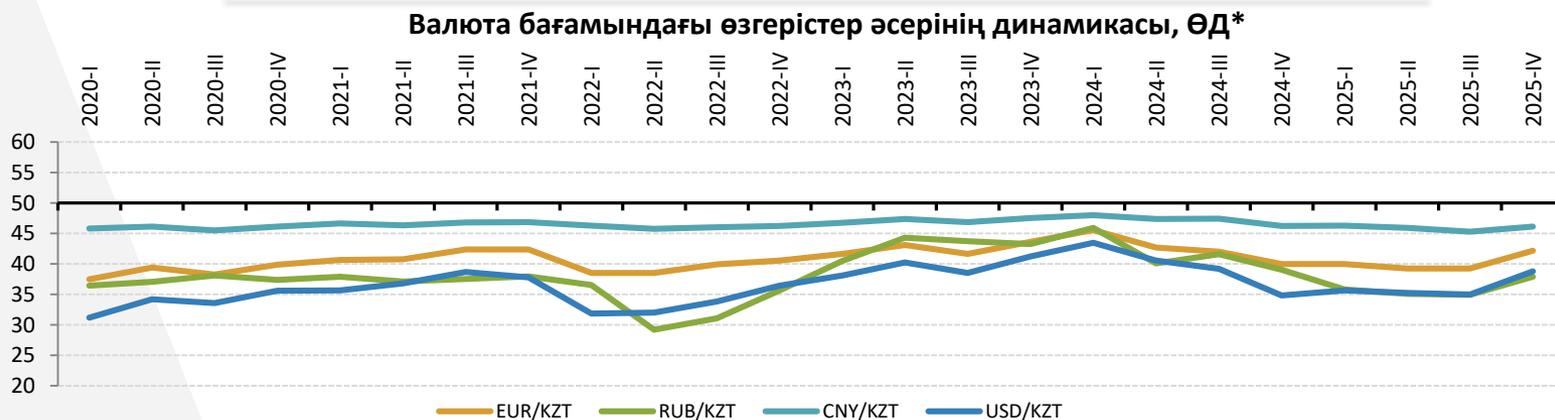
Қызмет түрі бойынша СЭҚ жүзеге асыру, кәсіпорындар үлесі %-бен

2025 жылғы 4-тоқсанда респонденттердің **26,3%-ы** өз қызметін жүзеге асыру үшін өнімдерді импорттады, **7,2%-ы** экспорттады, **13,0%-ы** өнімдерді экспорттады және импорттады, ал басым көпшілігі (**53,5%**) сыртқы экономикалық қызметті жүзеге асырмады. Экспорттаушы кәсіпорындардың ең көп үлесі тау-кен өндіру өнеркәсібіне (**19,3%**), импорттаушылар – саудаға (**40,8%**) тиесілі. СЭҚ жүзеге асырған кәсіпорындардың ең көп үлесі өңдеу өнеркәсібінде.

Шетелдік әріптестермен есеп айырысуда экспорттаушылар АҚШ долларын (**экспорттаушылардың 72,2%-ы**) жиі пайдаланады, импорттаушылар Ресей рублін (**импорттаушылардың 76,6%-ы**) көбірек пайдаланады. Есеп айырысуда пайдаланылатын басқа валюта ретінде кәсіпорындар еуроны, британдық фунт стерлингін, швейцариялық франкті, қырғыз сомын және түрік лирасын көрсетті.

ВАЛЮТА БАҒАМЫНДАҒЫ ӨЗГЕРІСТІҢ ЫҚПАЛЫ

Айырбастау бағамының 2025 жылғы 4-тоқсанда экспорттаушылардың шаруашылық қызметіне әсері

Айырбастау бағамының 2025 жылғы 4-тоқсанда импорттаушылардың шаруашылық қызметіне әсері

2025 жылғы 4-тоқсанда АҚШ доллары, рубль, еуро мен юань бағамының өзгеруі кәсіпорындардың шаруашылық қызметіне жақсы әсер етті. Экспорттаушы және импорттаушы кәсіпорындарға теңге бағамының рубль мен АҚШ долларына қатысты өзгеруі көбірек кері әсер етті. Кәсіпорындардың шаруашылық қызметі мейілінше аз кері әсерді CNY/KZT және еуро бағамының өзгеруінен алады.

КОМПОЗИТТІК ОЗЫҢҒЫ ИНДИКАТОР*

2025 жылғы 4-тоқсанда нақты сектор кәсіпорындарының пікіртерімдерін біріктіріп бағалауды білдіретін композиттік озыңғы индикатордың (КОИ) динамикасы нақты сектордағы экономикалық белсенділіктің шамалы бәсеңдеуін көрсетеді. 4-тоқсанда КОИ 100,4 құрады.

КОИ динамикасына ауыл шаруашылығындағы сұраныстың артуы, шығыны көп және рентабельділігі төмен кәсіпорындар үлесінің, банктердің қарыздары бойынша мерзімі өткен берешегі бар кәсіпорындар үлесінің төмендеуі оң әсер етті, бизнесті жүргізуге кедергі ретінде жоғары салық ауыртпалығын белгілеген кәсіпорындар үлесінің ұлғаюы теріс әсер етті.

2026 жылғы 1-тоқсанда экономикалық белсенділіктің баяулауы күтілуде (КОИ 100,1 құрады деп күтілуде).

* Композиттік озыңғы индикатор (КОИ) іскерлік циклдің күрделі жерлерін анықтау үшін қолданылады және экономикалық белсенділік динамикасының жағдайы мен бағыты туралы сапалы ақпарат береді. КОИ кәсіпорындардағы ағымдағы және күтілетін жағдайға қатысты пікіртерімге қатысқан кәсіпорындар басшылары пікірінің жалпылама бағалауын көрсетеді және нақты ЖІӨ динамикасын 1-2-тоқсанға бұрын бағалау қабілеті бар. КОИ құру ЭЫДҰ әдіснамасына негізделген («OECD System of Composite Leading Indicators, Methodology Guideline», OECD 2012).

** 2026 жылғы 1-тоқсанға арналған КОИ көрсеткіштері пікіртерімге қатысатын нақты сектор кәсіпорындарының күтулері негізінде есептеледі.

- Кестелер мен графиктерде көрсетілген диффузиялық индекс (ДИ) оң жауаптардың қосындысы мен бейтарап жауаптардың жартысы ретінде есептеледі. Бұл индекс қаралып отырған көрсеткіштің өзгеру динамикасын сипаттайтын жалпылама индикатор саналады. Егер оның мәні 50 деңгейден жоғары болса – бұл оң өзгерісті, ал 50 деңгейден төмен болса – теріс өзгерісті білдіреді. Бұл ретте, диффузиялық индекстің мәні 50 деңгейінен қанша алыс (жоғары немесе төмен) болса, көрсеткіштің өзгеру (ұлғаюы немесе азаюы) қарқыны сонша жоғары болады.
- «Банктер ұсынатын кредиттер бойынша қолайлы пайыздық мөлшерлеме» көрсеткіші – мониторингке қатысушы кәсіпорындар өндірістің ағымдағы рентабельділік деңгейіне сүйене отырып, өздері үшін қолайлы деп көрсеткен пайыздық мөлшерлемелердің орташа мәні ретінде есептеледі.
- Қаржылық коэффициент көрсеткіштері салалық бөліністе пікіртерімге қатысатын кәсіпорындардың жалпы іріктемесі бойынша есептелген орташа мәндер түрінде, сондай-ақ қажет болған жағдайда кәсіпорындардан алынатын тоқсан соңындағы баланс көрсеткіштерінің күтілетін мәндерін бағалау негізінде көрсетіледі. Сонымен қатар, бұл бағалар мен солардың негізінде есептелген орташа мәндер (есептік көрсеткіш болып табылмайтындықтан) олардың абсолюттік дәлдігін қамтамасыз ету мақсаты көзделмейді. Аталған деректер экономиканың қаржылық емес секторы мен оның жекелеген салаларындағы жағдайдың өзгеру үрдістерін жедел бағалау мен талдау үшін қолданылады.
- Дискриминанттық талдау кәсіпорынның қаржылық жағдайын сипаттайтын ақпараттық мәні жоғары индикаторларды анықтауға және дағдарыс жағдайының жақындап келе жатқанын бағалауға мүмкіндік береді, осылайша, кәсіпорындарды сенімділік дәрежесіне қарай жіктеуге жағдай жасайды. Кәсіпорындарды топтарға (орнықты, қалыпты және күрделі) жіктеу функциялары арқылы жүзеге асырылады. Бұл функциялар 3 қаржылық көрсеткішті қамтиды: бір қызметкерге шаққандағы өнім өткізуден түскен табыстың өсу қарқыны, қаржылық тәуелсіздік коэффициенті және меншікті капиталдың өсу қарқыны. Толығырақ мәлімет мына <https://www.nationalbank.kz/file/download/9013> экономикалық зерттеуде.
- Композиттік озыңқы индикатордың (КОИ) нақты ЖІӨ динамикасын 1-2-тоқсан алға бағалау қабілеті бар. КОИ-дің уақыт қатары маусымдық факторлардан тазартылған және тренд компонентін қамтымайды, яғни, тек қысқамерзімді экономикалық конъюнктураның ауытқуларына негізделген циклдік құрамдас бөлікті ғана қамтиды. Салыстыру мақсатында циклдік құрауыштар стандартталған, яғни бір (мөлшерсіз) өлшем бірлігіне келтірілген.
КОИ жалпы экономиканың нақты секторы бойынша қысқамерзімді даму үрдістерін көрсетуге арналған. Бұл ретте оның мынадай қасиеттері бар: 1) озыңқы сипаты бар; 2) экономиканың нақты секторы дамуының циклдік сипаттамасын көрсетеді; 3) кәсіпорындардың жедел пікіртерімі негізінде қалыптасады.

ӘДІСНАМАЛЫҚ ТҮСІНІКТЕМЕ